జరిమానా

హవురానుంచి హైద్రాబాద్ వెళ్ళే ఎక్స్‌ప్రెస్ రైల్లోని వో లేడీస్ కంపార్టుమెంట్‌లోకి ఎక్కాడు సూర్యం. డోర్నకల్ స్టేషన్‌లో, ప్రయాణీకుల టిక్కెట్లు తణిఖీ చేయడానికి. అంతకుముందే రెండు కంపార్ట్‌మెంట్స్ తణిఖీ చేయడం పూర్తిచేసి ఆ మూడో పెట్టెలోకి ఎక్కాడు సూర్యం.

పేరుకి స్త్రీలకోసం ప్రత్యేకింపబడ్డ సెకండ్‌క్లాస్ (పూర్వం థర్డ్ క్లాస్) పెట్టే అయినా, దాంట్లో సగానికిపైగా మొగవాళ్ళు ప్రయాణం చేస్తున్నారు. సూర్యం ఒక్కొక్కళ్ళ దగ్గరకే వెళ్ళి, టిక్కెట్ అడిగి తీసుకుని, దానిమీద తన నీలంరంగు పెన్సిల్‌తో సంతకం చేస్తున్నాడు. చేసి, తిరిగి ఎవరి టిక్కెట్లు వాళ్ళకి ఇచ్చేస్తున్నాడు.

శనివారం అవటంవల్ల, వరసగా నాలుగు రోజులు పబ్లిక్ హాలీడేస్ రావటంవల్ల, ఎండాకాలం అవటంవల్ల ఆ హౌరా- హైద్రాబాద్ ఎక్స్‌ప్రెస్ బాగా రద్దీగా ఉంది. మనిషి కాలు కదిపేందుకు కూడా చోటులేనంతగా ఆక్రమించుకున్నారు ఆ కంపార్ట్‌మెంట్‌ని, ఆఖరికి, టాయ్‌లెట్ తలుపు తెరచి, దాన్లోపలకూడా అయిదారుగురు కూర్చుని వున్నారు, వేరే ఎక్కడా చోటులేక.

రైలు అంత రద్దీగా వుంటుందన్న సంగతి తెలిసే, స్పెషల్ స్క్వాడ్‌కి చెందిన సూర్యాన్ని, మరికొందరినీ చెకింగ్ డ్యూటీకి పంపారు అధికారులు. టిక్కెట్ లేకుండా ప్రయాణం చేసేవాళ్ళు చాలామంది దొరుకు

తారు అలాంటి సందర్భాలలో. అందుకే సూర్యం జాగ్రత్తగా తనిఖీ చేస్తున్నాడు. వేగంగా వెళ్తున్న ఆ రైల్లో.

వెలుగుపడనిచోట, ఓ మూలగా ఎత్తుగా వున్న రేకుపెట్టెమీద కూర్చొని ఉన్న ఓ అరవై అయిదేళ్ళ ముసలావిడ దగ్గర ఆగి, అడిగాడు సూర్యం, ఆవిడ వంక చూడకుండానే, మరొకరి టిక్కెట్ తనిఖీచేస్తూ.

"మీ టిక్కెట్ తీయండమ్మా ?"

తను చూస్తున్న టిక్కెట్ మీద సంతకం చేసి, తిరిగి ఇచ్చేసి మళ్ళీ అడిగాడు సూర్యం ఆ ముసలావిడని.

"మీ టిక్కెట్"

"లేదు." వణుకుతున్న స్వరంతో జవాబిచ్చింది ఆ ముసలావిడ సూర్యానికి.

"ఎక్కడెక్కారు ? ఎంతదాకా ? " సూర్యం కంఠం అలవాటుగా పలికింది దబాయింపుగా.

"విజయవాడ, వరంగల్ దాకా?"

"టిక్కెట్ కొనలేదా ? పోయిందా ?"

"కొనలేదు."

"అయితే ఇప్పుడు కొనండి. రసీదు రాసిస్తాను. పదిరూపాయలు జరిమానా కూడా కట్టాలి."

"డబ్బు లేదు" నూతిలోంచి వచ్చినట్లుగా వుంది ఆ ముసలావిడ స్వరం.

ఏదో అనబోయి సూర్యం ఆగి, ఆవిడవంక కొద్దిగా పరిశీలనగా చూశాడు. ఓసారి చేత్తో ముక్కుని పిండుకున్నాడు ఆలోచనగా. మళ్ళీ ఇంకోసారి ఆవిడని తేరిపార చూసి అడిగాడు, గొంతు తగ్గించి నెమ్మదిగా.

"మీది బందరు కదూ ?"

"అవును" జవాబు చెప్పిందావిడ.

"బందరు నుంచి కట్టాలా ? నా దగ్గిర చిల్లిగవ్వలేదు. వరంగల్‌లో మా అబ్బాయి దగ్గరికి వెళ్తున్నాను."

"మీ పేరు వర్ధనమ్మగారు కదా ?" అడిగాడు

"అవును. నన్నెరుగుదువా?" ఆవిడ ప్రశ్నలో విభ్రాంతి, సంకోచం, కొద్దిపాటి సంతోషం - కలిసిపోయాయి.

"నేను సూర్యమండి. సూరిగాడనేవారు మీరు. ఎస్సెసెల్సీ చదివే రోజుల్లో మీ యింట్లో అద్దెకుండేవాళ్ళం" సంతోషంగా చెప్పాడు సూర్యం వర్ధనమ్మతో.

ఆవిడ ఏదో వెదుకుతున్నట్లుగా సూర్యం వంక చూసి అన్నది కొద్దిగా బాధగా. "ఈ మధ్య కళ్ళు మసకబారాయి. ఆనటంలేదు చూపు సరిగా. సూరిగాడివా నువ్వు ? అవును. ఆ మధ్య మీ నాన్న కనబడి చెప్పాడు. నువ్వు రైళ్ళమీద తిరిగే ఉద్యోగములో చేరావని.

"టిక్కెట్ కొనలేదే ?" ఈసారి వీలయినంత మృదువుగా అడిగాడు సూర్యం వర్ధనమ్మని.

పెద్దగా నిట్టూర్చి అన్నది "డబ్బు లేక"

"మీ ఇల్లు ? ఇంటిమీద వచ్చే అద్దెలు ?" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు సూర్యం.

"ఆడదాని పెత్తనంతో ఆస్తి ఎంతకాలం నిలుస్తుంది ? వుండటమే కాని, ఎవరూ అద్దె సరిగా ఇచ్చిన పాపాన పోలేదు. ఇప్పుడు ఆ ఇల్లు కూడా మా పినతండ్రి అధీనంలో వుంది. పోట్లాడే ఓపిక వయసు లేవు ఇప్పుడు."

సూర్యం కొద్దిగా బాధగా అన్నాడు.

"మేం వున్నప్పుడు కూడా ఘనాపాటి అద్దె ఇవ్వకుండా మిమ్మల్ని

ఏడిపించేవాడు. మా నాన్న కలుగచేసుకుని ఇప్పిస్తే సరేసరి. లేకపోతే ఇచ్చేవాడు కాదు ఆ రోజుల్లో."

రెండు వందల పైనే ఎగ్గొట్టి వెళ్ళిపోయాడు ఆ చచ్చినాడు. పోతూ పోతూ, కిటికీ తలుపులు, ఇంటి తలుపులు పీక్కుపోయాడు, రాత్రికి రాత్రే దొంగతనంగా: లాయర్ చేత కాగితం ఇప్పించాననే కోపంతో."

"మీ అబ్బాయి ఏం చేస్తున్నాడు వరంగల్‌లో." అడిగాడు సూర్యం.

ఓ బస్ కంపెనీలో డ్రయివర్‌గా పని చేస్తున్నాడు. వాడు కూడా సరిగా చూడడు. కోడలు మంచిది కాకపోతే వాణ్ణి ఏం లాభం ? నా రాత ఇలాక్కాలబట్టే, ఇంకా బతికున్నాను:"

సూర్యం తన కాకీ పేంట్ జేబులోంచి చేతిరుమాలు తీసి, ముఖం ఓసారి తుడుచుకున్నాడు. చేతిలో తెరచి పట్టుకున్న రసీదు పుస్తకాన్ని మూసేసి అన్నాడు వర్ధనమ్మతో.

"మిమ్మల్ని వరంగల్‌లో కలుస్తాను స్టేషన్‌లో. టిక్కెట్ లేక పోతే బయటికి పంపడం కష్టం. ఈరోజు ప్రత్యేకంగా చాలామందిని వేసారు. అయినా ప్రయత్నిస్తాను. వరంగల్‌లో నాకంతా కొత్త."

వర్ధనమ్మ చెయ్యెత్తి దణ్ణం పెట్టి అన్నది.

"నీ దయ బాబూ!"

సూర్యం కళ్ళు కొద్దిగా చెమ్మగిల్లాయి. పదిహేనేళ్ళ క్రితం వర్ధనమ్మ ఎంత దర్జాగా బ్రతికేది ? కాలం మనిషిలో, అదృష్టంలో ఎంత మార్పు తీసుకువస్తుంది ?

ముందుకు కదిలాడు. వరంగల్ స్టేషన్‌లో తనకి పరిచయం వున్నవాళ్ళు ఎవరయినా గేటు దగ్గర వుంటే బావుండుననుకుంటూ.

అయిదారుగురి దగ్గర చెక్ చేసాడు. మూడేళ్ళు నిండిన పిల్లాడికి టిక్కెట్ కొనలేదు ఓ తండ్రి. తన పిల్లవాడికి మూడేళ్లు నిండలేదని

వాదించాడు. ఇలాంటి వాదనలు అలవాటే కాబట్టి సూర్యం గట్టిగా చెప్పాడు.

"ఫైన్‌తో సహా టిక్కెట్టు కొనకపోతే స్టేషన్‌లోంచి ఎలా బయటికి వెళ్తారో చూస్తాను. కోర్టులో చెప్పుకుందురుగాని మేజిస్ట్రేట్ ముందు."

వెంటనే చల్లబడిపోయి డబ్బు బయటికి తీసాడు సణుగుతూ. రసీదు రాసిచ్చి డబ్బు తీసుకున్నాడు సూర్యం.

"మీ టిక్కెట్స్" అడిగాడు కొంచెం దూరంలో కూర్చున్న వాళ్ళని.

అయిదుగురు స్టూడెంట్స్, ముగ్గురు కోడి గుడ్లు వ్యాపారం చేసుకునేవాళ్ళు టిక్కెట్లు అందించారు సూర్యానికి. ఇద్దరు పిల్లలతో ప్రయాణం చేస్తున్న ఓ ఏభై ఏళ్ళతను తన టిక్కెట్లు భార్య హేండ్‌బాగ్‌లోంచి తీసి అందించాడు తాపీగా.

సూర్యం అన్ని టిక్కెట్లమీద తన సంతకాలు చేసి ఎవరివి వాళ్ళకి అందించాడు, ఒక్క ఆ ఏభై ఏళ్ళ వ్యక్తికి తప్ప.

"ఎంతమంది మీరు?" అడిగాడు సూర్యం. తన చేతిలో టిక్కెట్లు లెక్కపెట్టి, వాళ్ళ కుటుంబ సభ్యులని లెక్కవేస్తూ.

"నలుగురం" చెప్పాడు ఆ ఆసామి.

సూర్యం తన చేతిలోని టిక్కెట్లని మరోసారి లెక్కపెట్టి అన్నాడు.

"ఒక టిక్కెట్ తక్కువ కొన్నారే ?"

"తక్కువా ? నాలుగూ ఇచ్చా" అన్నాడతను కంగారుగా.

"మీరే చూడండి"

తన చేతిలోని టిక్కెట్లని ఆ ఆసామి చేతిలో వుంచాడు సూర్యం ఆయన లెక్కపెట్టాడు. మూడే వున్నాయి. సూర్యం నేలమీదకి చూసాడు వంగి, కిందపడి వుండచ్చని. నేలమీద లేవు.

"నాలుగూ ఇచ్చానే" అన్నాడా ఆసామీ సందిగ్ధంగా.

"ఇస్తే ఏమవుతుంది. చూడండి సరిగ్గా" అసహనంగా అన్నాడు సూర్యం.

తన భార్య హేండ్‌బేగ్ అందుకుని గబ గబా లోపలి వస్తువులన్నీ తన సీట్ మీద బోర్లించాడు. టిక్కెట్ తప్ప చాలా వస్తువులు పడ్డాయి. సీటుమీద పరిచివున్న తువ్వాలమీద. ఖాళీ హేండ్‌బేగ్‌లో చేతినిపెట్టి వెదికాడు. తన జేబులు వెదుక్కున్నాడు.

"టిక్కెట్స్ బయటకి తీసావా మధ్యలో ఎక్కడయినా?" అడిగాడు భార్యని.

ఆవిడ తల అడ్డంగా వూపింది.

"నాలుగూ కొని నీ హేండ్‌బేగ్‌లోనే వేసానే? కొంపతీసి ఇందాక మీరు టీ తాగినప్పుడు డబ్బులివ్వడానికి హేండ్‌బేగ్ తెరిచినప్పుడు జారిపడిపోయిందేమో" అన్నాడాయన అనుర్దాగా. ఆవిడ వెంటనే ఒడి దులుపుకొని అన్నది.

"ఊహూ పడివుంటే నా ఒళ్ళోనే పడాలి. మీరు నాలుగూ కొన్నారా?" అనుమానంగా అడిగింది.

"నీ మొహం ఈడ్చ, ఎక్కడో నువ్వే పారేసావు" కోపంగా అరిచాడు ఆసామి భార్య మీద మండిపడుతూ.

సూర్యం కిటికీలోంచి బయట కనబడుతున్న చీకటివంక చూస్తూ అంతదాకా శ్రోతలయ్యాడు వాళ్ళిద్దరికీ.

"నాలుగు కొనలేదా?" అడిగాడు ఖంగున.

"కొన్నాను. నా భార్య ఎక్కడో పడేసింది."

"లేదు. మీరు తీసుకునేటప్పుడే నాలుగు బదులు మూడు తీసుకుని వుంటారు" అన్నదావిడ తన అహం దెబ్బతిన్నట్లుగ.

"సరిగ్గా చూడండి" అన్నాడు సూర్యం విసుగ్గా.

మళ్ళీ మరోసారి వెదికి నిస్పృహగా అన్నాడు ఆ ఆసామి సూర్యంతో.

"మా ఆవిడ ఎక్కడో పారేసింది."

సూర్యం తన చేతిలోని బేగ్‌లోంచి ఓ అచ్చు పుస్తకం బయటికి తీసాడు, 'రైల్వే ఫేర్స్ రెడీ రికనర్' అది.

"మీరు డబ్బు కట్టాలయితే" అన్నాడు ఆ పుస్తకంలో ఎంత కట్టాలో చూస్తూ.

"నిజంగా నాలుగూ కొన్నాను. మూడు కొన్నవాణ్ణి నాలుగు కొన లేనా ?" ఆ ఆసామి అరిచాడు కోపంగా సూర్యంమీద.

"నేను కొనలేదంటాను" సూర్యం సౌమ్యంగా అన్నాడు.

"కొన్నాను" వత్తి పలికాడాయన.

"కొనలేదు" ఇంకా సౌమ్యంగా పలికాడు సూర్యం.

"నిజంగా కొన్నాను. నాలుగు టిక్కెట్లకి డబ్బిచ్చాను."

"మరో నాలుగు టిక్కెట్లకి డబ్బిచ్చానంటే సరిపోదు. అలా ఇచ్చారనడానికి నిదర్శనమే టిక్కెట్. టిక్కెట్ వుంటే చూపించండి. లేకపోతే ముప్పై ఆరు రూపాయల చిల్లర బయటికి తీయండి" కర్కశంగా అన్నాడు సూర్యం.

దేనికి ముప్పై ఆరూ? ఇరవై ఆరేగా ? అయినా మళ్ళీ దేనికి టిక్కెట్ చార్జీ కట్టాలి నేను?" గొంతు పెద్దది చేశాడాయన లేస్తూ.

శాంతంగా చెప్పాడు సూర్యం, పోట్లాడే ఓపికలేక. 'జరిమానాతో సహా ముప్పై ఆరు. కట్టకపోతే మాత్రం మీరు సికింద్రాబాద్ స్టేషన్‌లోంచి బయటికి అడుగుపెట్టలేరు. రేపు ఉదయం కోర్టులో మీరు మేజిస్ట్రేట్‌కి చెప్పుకుందురుగాని" అని ఆగి అన్నాడు కాస్త గట్టిగా. "అయిదు వందల జరిమానా లేదా మూడు నెలల జైలు. లేదా రెండూ, మెజిస్ట్రేట్‌నిబట్టి వుంటుంది తీర్పు."

"పోతే పోయింది కట్టేయండి పాడు డబ్బు లేచి ఎవరి వెధవ మొహం చూసామో కాని...." ఆ ఆసామి భార్య భర్తకి సలహా ఇచ్చింది.

"ఇటీజ్ అబ్సర్డ్, ఐ కాంట్ టాలరేట్ సచ్ ఏ...." గట్టిగా ఇంగ్లీషులో ఏదో చెప్పబోయాడు ఆ ఆసామి.

"డబ్బు కడతారా ? కట్టరా ?" విసుగ్గా అడిగాడు సూర్యం, రైలు వేగం తగ్గడం గమనించి.

అంతదాకా మౌనంగా వున్న ఆ ఆసామి కొడుకు తన జేబులోంచి డబ్బు తీసి సూర్యానికి అందించి అన్నాడు. "మీ పని కానివ్వండి. పొరపాటు మాదయినప్పుడు ఏం చేస్తాం ?"

సూర్యం డబ్బు అందుకుని రసీదు రాసిచ్చాడు ఆ ముసలాయన కొడుక్కి.

"ఈ రసీదును పారేయకండి మళ్ళీ" అన్నాడు కనీ కనబడకుండా నవ్వి.

రైలు మెహబూబాబాద్‌లో ఆగింది. వర్ధనమ్మతో, తను వరంగల్ స్టేషన్‌లో కలుస్తానని చెప్పి, ఆ కంపార్ట్‌మెంట్‌లోంచి దిగి ప్రక్క కంపార్ట్‌మెంట్‌లోకి ఎక్కాడు సూర్యం స్టేషన్ కాంటీన్‌లో టీ తాగి.

రైలు బయలుదేరింది మళ్ళీ.

రైలు వరంగల్ స్టేషన్‌లో ఆగాక సూర్యం చెప్పాడు వర్ధనమ్మ ఎక్కి వున్న కంపార్ట్‌మెంట్‌లోకి వచ్చి.

"ఇక్కడ మూడే మూడునిముషాలు ఆగుతుంది. త్వరగా దిగండి."

తనే సహాయం చేసాడు దిగడానికి. వర్ధనమ్మ రేకు పెట్టెని తనే పట్టుకుని నడుస్తూ అన్నాడు.

"నాకు చాలా బాధగా వుందండి. మొగ దిక్కు లేకపోతే కష్టం, ఈ కాలంలో ఆడవాళ్ళకి. అందరికీ అలుసే మీలాంటి వాళ్ళంటే."

ఆవిడ నిశ్శబ్దంగా కళ్ళొత్తుకుంది. తన కోడలిని తలచుకునో,

తన నిస్సహాయతకో, లేక పొందుతున్న సహాయం వల్ల ఏర్పడ్డ కృతజ్ఞతకో తెలియలేదు సూర్యానికి. ఆవిడ కళ్ళలో నీళ్ళు తళుక్కుమనటం మాత్రం గమనించాడు.

"నీకు తెలిసినవాళ్ళు ఎవరయినా వున్నారా ? ఇబ్బందేం వుండదుగా ?" అడిగింది వర్ధనమ్మ సూర్యాన్ని, గేటు దగ్గిరవగానే.

"టిక్కెట్ వుంది. మిమ్మల్ని ఎవరూ ఏమీ అడగరు."

సూర్యం తన జేబులోంచి, సికింద్రాబాద్ దాకా కొన్న ఇరవై ఆరు రూపాయల చిల్లర కిమ్మత్తు చేసే టిక్కెట్ ని, బయటికి తీసి అందించాడు వర్ధనమ్మకి.

"టిక్కెట్ ఎక్కడిది ? కొన్నావా బాబూ ?" అడిగింది కృతజ్ఞత నిండిన కంఠంతో.

"కొనలేదు. మీ పాత బాకీ కొద్దిగా వసూలు చేసానంతే" నవ్వాడు సూర్యం.

"పాత బాకీయా ?" అడిగింది ఆశ్చర్యంగా. "మీ నాన్న నెల నెలా అద్దె సరిగ్గానే ఇచ్చేవాడేగా ?"

"మాదికాదు. మరొకరి అద్దె."

"ఇంకెవరు ?"

"ఘనాపాటి ?"

"ఘనాపాటీ ?"

"అవును."

"నీ కెక్కడ కనపడ్డాడు ?"

"మీరు ఎక్క వస్తున్న పెట్టెలోనే భార్య, ఇద్దరు కొడుకులతో వస్తున్నాడు చాలాదూరం నుంచి. చూడగానే గుర్తు పట్టగలిగాను, మీకు రెండువందల చిల్లరదాకా ఇవ్వాల్సినా, ఈ కాస్తే వసూలు చేయగలిగాను" అన్నాడు గర్వంగా నవ్వి.

"ఇవ్వాడా గొడవ చేయకుండా ?" వర్ధనమ్మ నమ్మలేనట్టుగా అడిగింది.

"కాలం, నా ఉద్యోగం, అవకాశం అన్నీ కలిసివచ్చాక ఇవ్వక ఏం చేస్తాడు ? అంతేకాదు. మీకు డబ్బు ఎగ్గొట్టడంవల్ల చిన్న జరిమానా కూడా వేసాను."

వర్ధనమ్మ గేటులోంచి బయటకి వెళ్ళాక, తిరిగి మళ్ళా బయలుదేరబోతున్న రైలువైపు నడుస్తున్న సూర్యాన్ని చూసి, తండ్రితో అన్నాడు ఘనాపాటి కొడుకు సంభ్రమంగా.

"నాన్నా మన దగ్గర డబ్బు వసూలుచేసిన టి. సి. సూరిగాడులా వున్నాడు చూడు. నడక చూస్తే అలాగే వుంది అచ్చం."

సరిగ్గా అదే సమయంలో అనుకున్నాడు సూర్యం.

"ఏ న్యాయాధికారి మాత్రం వర్ధనమ్మకి అంతకంటే ఎక్కువ న్యాయం చేయగలడు ? ఘనాపాటికి ఇంతకంటె ఎక్కువ జరిమానా వేయగలడు ?

(ఆంధ్ర సచిత్ర మాసపత్రిక, 1975)